

25 jan-28 apr 2019

A photograph showing a person's legs and feet walking on a sidewalk at night. The sidewalk is illuminated by a series of small, glowing yellow lights embedded in the pavement. The person is wearing blue jeans and dark shoes. The text "LISA TORELL" is overlaid in large, bold, yellow letters at the top of the image.

LISA TORELL

**TROTTOAREN,
ETT MÄSTERVERK.**

marabouparken

LISA TORELL
TROTTOAREN, ETT MÄSTERVERK.

Maria Andersson

KONSTNÄREN LISA TORELL har under drygt ett decennium arbetat i och med offentliga och halvoffentliga rum. Med ett plats-specifikt förhållningssätt går hon i nära dialog med utvalda platser och situationer. Genom sin närvaro och i närvaro av andra, både inbjudna och de som av en tillfällighet passerar, skapar hon situationer som exponerar och vrider om platsers strukturer och funktioner. För Lisa Torell är varje offentligt rum specifikt och präglad av kulturella och samhälleliga, estetiska och politiska förutsättningar. Välfärdssamhällets beståndsdelar synas och genom verken synliggörs hur omsorg och omhändertagande, likgiltighet och försummelse manifesteras materiellt i och genom våra urbana och offentliga rum.

Med närgången blick; på plats och arbetande, dag och natt, urskiljer Lisa Torell spår av omvårdnad och hänsynstagande, och brist på det-samma. Hon är kroppen och ögat. Upptäckandet sker simultant med betraktarens. Bit för bit blottläggs samhälle och system, i plattläggning, sopor och avtryck. Redan utanför entrén till konsthallen möts utställningsbesökaren av denna omsorg. Det nyproducerade verket *Samhällets, institutionens och konstnärens närvaro* består av tre ready-mades; två sandboxar och en stol. Fylld med sand står den ena sandboxen utomhus, behjälplig under isiga dagar. Den andra boxen och stolen är placerade inne i utställningen, grundligt bearbetade av konstnären.

Flera av verken som visas på Marabouparken har producerats inom ramen för konstnärlig forskning i Norge (Norwegian Artistic Research Programme), där Lisa Torell med projektet *Potential of the Gap* disputerade våren 2018. I sitt forskningsarbete intresserade hon sig för uppfattning och funktion, system och logik, där hon jobbade med att sätta dessa i rörelse. Hon beskriver glapp som ett önskat tillstånd, som till exempel när en dörr inte riktigt går att stänga: ”Glapp fungerar när det uppstår som en kontrast till det andra. Det serverar en öppning och ett alternativ. Glappet betonar både rörelsen samt relationen till det ena och det andra. För mig är det därför en metafor som beskriver något större. En potential, som genom en uppenbarelse inte bara blottlägger system, utan också möjliggör perspektiv, förståelse och

Human population
(2016), Exchanging
Notes PT 2,
Verkstad konsthall,
Norrköping.
Curatorer: Susanne
Ewerlöf och Mykola
Ridnyi. Foto: Annika
Kupiainen.

kanske omförhandling.” Genom både konstnärskapet och forskningen följer en vilja att bryta – skapa glapp. Om det handlar om att sätta mikrofonen lite, lite för nära munnen eller genom att glappa i överenskommen estetik beror på situation och material.

I *Human Population*, som första gången uppfördes i Norrköping (och senare i Sundbyberg), tar konstnären med en grupp deltagare på en guidad tur genom ett snökallt stadscentrum. Framför Stadsbiblioteket breder hon ut en stor genomskinlig byggplast på marken. Samtidigt som ett frottage med pastellkrita växer fram och synliggör markens struktur, talar hon till den medföljande gruppen och andra åhörare som stannar till. Hon pratar om tillgänglighet som en

mänsklig rättighet. Om rösträtt och inkludering. Om grus mot asfalt, och asfalt mot vågiga betongplattor – inte för dess dekorativa aspekter, utan för riktningarna de skapar för den som har nedsatt syn. Turen fortsätter genom centrum med ytterligare stopp, och återuppförs i Sundbybergs centrum 2018. På ett liknande sätt tar hon sig an trottoarerna i Tromsø i verket *The Pavement, a Masterpiece*. Den etnografiska

stadspromenaden belyser hur samhälle och individer rör sig i relation till visuella och rumsliga koder. Med sprayfärg markerar hon bilden av det tillgängliga samhället.

På galleriet Depos bakgård i centrala Istanbul sopar Lisa Torell långsamt ren asfalten från grus och smuts i verket *Sweeping (Figure 2224)*. Det är maj 2016. Hon har på sig stadsdelens officiella orange-röda sommaruniform, med t-shirt, hängselbyxor, foppatofflor och självlysande väst, samt bär med sig sopborste och skyffel. Mörkret har lagt sig. En strålkastare belyser henne och hennes sopande medan hon arbetar. Under våren hade vi nåtts av medierapporter om våldsamma motsättningar i staden. Bomber, demonstrationer, polis, pansarvagnar, sjukvårdspersonal. Gat- och parkförvaltning som städar

The Pavement, a Masterpiece (2017).
Från KA NO /
What Now? ett
samarbetsprojekt
mellan Tromsø
kommun, KORO
och Jan Liesegang /
Raumlabor Berlin.
Foto: Viktor
Pedersen.

upp. Mångfaldigade likartade bilder av en komplex situation. Lisa Torell frågar sig: Vad händer med den offentliga miljön och de som företräder den när det inte längre är möjligt att lita på det offentliga? Förändras synen på personer i uniform, t.ex parkarbetare, polis och sjuksköterskor? Går det verkligen att skydda ett offentligt rum utan att skydda människorna det är till för, och vilka är det offentliga rummet

egentligen till för? Vad innebär det att städa upp efter en konflikt? Vems historia och vilka erfarenheter sopas bort?

Lisa Torells performances har en egen logik, ett skeende där hon sätter sig själv på spel. Exponerad. Inte bara för betraktarens blickar, också för det offentliga rummets oförutsägbarhet. Vad betyder det att gå utanför sin bekvämlighetszon och varför är det nödvändigt? I sina performance och installationer belyser hon också sin egen roll som konstnär och som medborgare. Och därmed rättigheter, ansvar och skuld vi alla delar. Hon skriver i sin avhandling: "Performativitet eller performance innebär en liknande lyhördhet för stunden som när du jobbar i det offentliga rummet, där du kan förbereda dig för mycket men inte för allt, du måste också kunna vara en god uppfinnare, kunna

Sweeping (Figure 2224) på IdentityLab Sessions, Galleri Depo, Istanbul.
Curatorer: Susanne Ewerlöf och Naz Cuguoğlu 2016. Foto: Susanne Ewerlöf.

jonglera med kontext och material inför varje nytt möte. En central metod har varit att införa risk. Tydligt, inför publik. För att på så sätt skärpa situationen. Liksom att ladda mig själv för att klara av att inte ha full kontroll, för att i sin tur kunna forcera full närvaro och experimentlusta i ett här och nu. Öka koncentrationen. För alla. En lyckad situation är ofta den som står nära en misslyckad. När ingen

av oss riktigt vet vad som ska hända härnäst. När alla är i reaktion, interaktion och *intra-aktion*¹ och jag känner att jag kan experimentera med nuet. Det ska darra lite.”

”Figur” ingår ofta i verkstitlarna. Prefixet hjälper henne att kategorisera och systematisera det egna researchmaterialet och underlättar letandet i vad som kommit att bli ett omfattande arkiv. I mer än tio år har hon filmat aktörer som arbetar och sköter om våra gemensamma platser, asfaltsläggare, söphämtare m.fl., och deras rörelser. På olika platser i världen. Med en fascination för den erfarenhetsbaserade och

(Figure 3582)
Pleasure Culture.
Från *Smugglers*,
Narracje Festival #7,
Gdansk. Curator:
Anna Smolak (2015)

precisa kunskapen, handens vetenskap och det närmast automatiska görandet ställer hon också frågor kring hur görandet på en plats påverkar upplevelsen av den platsen.

I verket (*Figure 3582*) *Pleasure Culture* är en äldre man den görande kroppen. Noggrant målar han om ett röd- och vitrandigt staket i färjeläget i stadsdelen Nowy Port i Gdansk. Nowy Port är en historisk

plats. Andra världskriget bröt ut här. Här startade även solidaritetsrörelsen på 70- och 80-talet och senare ett nyskapande konstliv. Idag finns här mycket fattigdom. Arbetslösheten och medelåldern är hög. Det planeras för gentrifiering och kommunen talar om autenticitet. Den äldre mannen målar omsorgsfullt och koncentrerat avspärrningen medan en strålkastare lyser upp mörkret och följer hans rörelser. Hans arbete är iscensatt. De enda instruktioner han fått är att måla så noggrant han kan, med så mycket stolthet som möjligt. Flagad färg får ett nytt krispigt lager. Verkligheter som iscensätts och synliggörs.

*Riksväg 25, delat
samhälle innebär en
gemensam skuld.* Ett
verk i samarbete med
Johanna Gustafsson
Fürst/Residence-in-
Nature (2016).
Foto: Johanna
Gustafsson Fürst

”Med ljus kan man tämja blickar”, säger Lisa Torell. Måleriet är återkommande i hennes praktik. Färgen som fyller sprickor, som täcker och skyddar. Färgen som fångar underlagets mönster och berättelser. Måleriet som möjlighet. Som radikal och politisk handling. Lika fyllt av sprängkraft som andra konstnärliga medium.

I *Take care of the garbage*, uppförd i Venedig 2017, glappar staden och dess representation, vad som får synas och inte, på dagen respektive natten. Lisa Torell beskriver kontrasten i staden med den rena tvätten som ska hänga på tvättlinor över vissa gågator, samtidigt som Hotell Hilton varje natt slungar ut sitt tvättmaskinsvatten rakt ut i havet. Varje natt lägger sig tystnaden och staden förbereds för nästa dag. Varor kommer in och sopor skall ut. Beläggningarna sopas och plockas rena från kvällens äventyr. Tio nätter i rad är Lisa Torell ute och filmar och spelar in ljud. I stadsdel efter stadsdel. Arbetet leder till en tyst publik vandring, där hon samlar ihop veckans sopor och går med dem till upprättad plats. Burkar och flaskor av glas klirrar när hon rör sig genom de trånga gränderna.

Lisa Torell är del av det tvärdisciplinära konstnärliga projektet Residence-in-Nature², där utövare bjuds in att bo och arbeta med ett specifikt område under en begränsad tid. 2018 och 2019 utgår arbetet från byn Lainio i Norrbotten. Lainio är den äldsta kontinuerligt bebodda bosättningen i Torne lappmark. Inför Luleåbiennalen 2018 reste hon dit tillsammans med nio andra konstnärer. I ett annat slags offentligt rum än de urbana rum hon ofta arbetar med tog verket *Det som sågs, kunde ses* form. I en landsdel där kartläggning har varit närvarande genom både försvenskingsprocess och rasbiologi lyfter Lisa Torell relationen mellan ett offentligt rum och konstnärsrollen och frågar sig vad det innebär att ringa in en plats, ett område, ett landskap och ett samhälle. Frågan ställs genom en sprayhandling.

Riksväg 25, delat samhälle innebär en gemensam skuld var ett samarbete med konstnären Johanna Gustafson Fürst som även det tog form inom ramen för Residence-in-Nature samt genom utställningen *Start, öppning, början, fortsättning* 2016. Arbetet bestod av tre veckors platsrelaterade interventioner på åtta platser runt Riksväg 25 mellan Växjö och Skruv i Småland. Interventionerna bestod av performance och installationer, men också *preformance*, ett begrepp som Lisa Torell definierar som något som sker före en öppning eller ett performance: Hur en plats etableras genom ett varande, undersökande eller iscensättande av och på. Krattandet längs väggkanten, lagandet av den trasiga asfalten med hemmagjord knäskydd. I alla verk finns

fokus på individen som enskild person och som del av en befolkning. Resultat kan vara både en handling eller spår av en handling. Det vi som enskilda individer *gör* i det kollektiva rummet och den ”offentliga bild” det kan bidra till att skapa.

Lisa Torell använder sig av platsers inneboende struktur eller särskilda funktioner både som material och metod, för att tillsammans

Det som sågs, kunde ses (2018). Residence-in-Nature/Lainio och Norrbottens Museum, Luleåbiennalen 2018. Foto: Johanna Gustafsson Fürst.

med publik skärpa ett nu i nuet och för att skapa ny plats. Verken blir till på den plats de undersöker och platsen är även verkens kontext. Verken visas också oftast på den plats de skapas på. Här i utställningen finns inte längre möjligheten till en direkt upplevelse av verken in-situ (på plats). Lager av möjliga läsningar lämnas kvar på platsen. Här visas verken som dokumentationer. Lisa Torell kallar dessa noggranna översättningar *In situ-Souvenirs* och refererar, utvecklar och hyllar den franske konceptkonstnären Daniel Burens term *Photo-Souvenir*. För Buren kan dokumentationen av ett platsspecifikt verk endast vara

en souvenir av det ursprungliga verket, inte verket i sig. Det tillfälliga verket som tagit form någon annanstans existerar helt enkelt inte längre. Istället uppstår nya läsningar, där de olika verken och dess platser kommunicerar med varandra, med rummet här och med oss som betraktare. Varje verk är sin egen undersökning och tillsammans en gemensam där andra system synliggörs och nya glapp uppstår.

Under utställningens gång leder Lisa Torell ett parallellt program som påbörjades med projektet och boken *Plats till plats, 9 konstnärers reflektion kring platsrelaterat arbete* (2016), där hon går i dialog med andra konstnärer om praktik och arbetsmetoder. I den första programpunkten modererar hon ett samtal med vårens övriga utställare på Marabouparken, Marika Troili och Mapping The Unjust City, följt av en konversation med konstnären Liv Bugge och avslutningsvis en publik nedtagning av utställningen tillsammans med konstnären Johanna Gustafsson Fürst.

Take care of the garbage (2017).
reSite/Research Pavilion, Venedig, 2017. Foto: Ingvild Holm

- 1 Karan Barad, *Posthumanist Performativity: Toward an Understanding of How Matter Comes to Matter*, Signs: Journal of Women in Culture and Society, vol 28, nr 23, s 815
- 2 Residence-in-Nature initierades av Åsa Jungnelius 2013.

BIO

Lisa Torell (Göteborg, 1972) arbetar i en mängd olika medier, bl a performance, installation video och text. 2018 disputerade hon med projektet *Potential of the Gap* inom ramen för konstnärlig forskning i Norge (Norwegian Artistic Research Programme). Hennes praktik utforskar frågor relaterade till den offentliga sfären, med fokus på relationer mellan plats, språk och identitet. I förhållande till konventioner, perception, system och logik samt individ kontra population.

Lisa Torell är lektor på Konstakademien i Tromsø och hennes konst har visats i

solo- och grupputställningar, bl.a på Nordnorsk Kunstmuseum i Tromsø, på 0047 i Oslo, TSSK, Trondheim, Research Pavilion, Venedig, Bonniers konsthall, Stockholm, Index, Stockholm, Göteborgs konsthall, Galleri Depot, Istanbul och Consonni, Bilbao. Torell har också skrivit för många publikationer såsom t.ex *Contemporary Urban Structures, Oslo Pilot* (2015–17) – a project investing the role of art in public space (Mousse Publishing), *Paletten and A-Prior Magazine*. Hon är redaktör för *Plats till Plats, 9 konstnärers reflektion kring platsrelaterat arbete* (Konstfrämjandet 2016).

PROGRAM

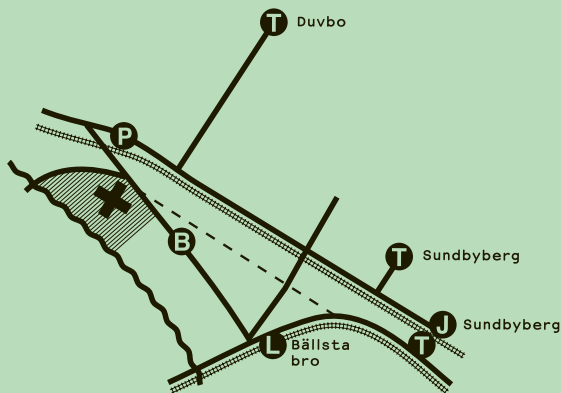
Onsdag 13/2
Samtal mellan utställare Marika Troili, Mapping The Unjust City och Lisa Torell (moderator).

Torsdag 21/3
Samtal mellan Lisa Torell och Liv Bugge om Bugges verk *To accept theirs, to make it mine, to wish it for myself* (E15) från 2018.

Söndag 28/4
Performativ nedtagning av utställningen med Lisa Torell och Johanna Gustafsson Fürst.

TACK TILL

Konstnärsnämnden, IASPIS, Norwegian Artistic Research Programme, KORO, Boströms Ljud och Ljus AB, Viktor Pedersen, Damla Kılıckiran, Eric Andersson, Ingvild Holm, Johanna Gustafsson Fürst, Ingvild Holm, Ellen J Røed, Serge von Arx, Edvine Larsen, Anna Smolak, Susanne Ewerlöf, Naz Cuguoğlu, Henrik Plenge Jakobsen, Eva Arnqvist, Liv Strand, Jan Liesegang /raumlabor, Tromsø Kommun, Anniken Romuld, Senja Salander Lindh, Gro Agnethe Stokke, Annika Kupoianen och Mykola Ridnyi.

KULTURRÅDET

skandia:
fastigheter

MARABOUPARKEN

Löfströmsvägen 8, Sundbyberg

ÖPPET

onsdag 12–20

torsdag–söndag 12–17

KONSTHALL

telefon 08-29 45 90

www.marabouparken.se

info@marabouparken.se

RESTAURANG

telefon 08-29 45 95

www.parkliv.nu

info@parkliv.nu

Marabouparken stöds av
Sundbybergs stad, IASPIS,
Stockholms läns landsting,
Kulturrådet och Skandia
Fastigheter

LISA TORELL TROTTOAREN, ETT MÄSTERVERK.

25 januari–28 april 2019
Marabouparken konsthall

CURATOR

Maria Andersson

KONSTHALLSCHEF

Bettina Pehrsson

KONSTHALLEN

Fredrik Bergström

Karin Bähler Lavér

Fredrik Holmqvist

Elin Magnusson

Cecilia Wallman

TEKNIKER

Thomas Bush

Sean O'Connor

Johan Wahlgren

marabouparken

MARABOU® är ett registrerat varumärke och
ägs av Mondelez International. Kännetecknet
MARABOU® används i enlighet med licens.